

ГЛОССАРИЙ

Педагогик технология – аниқ илмий лойихалаштирилган, педагогнинг ютуқларига кафолат берувчи, қайта такрорланувчи педагогик ҳаракатлар тизимига педагогик технологиялар дейилади.

Педагогик жараён - таълим масалалари, унинг тараққиётини ҳал қилишга қаратилган, махсус ташкил этилган педагог ва талабаларнинг мақсадли ўзаро муносабатлари.

Педагогик фаолият – таълим мақсадларини амалга оширишга қаратилган ижтимоий фаолиятнинг алоҳида тури.

Анъаналар - ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида мавжуд бўлиш билан биргаликда, яна келиб чиқиш жараёнини ҳам қамраб олади. Анъанада кишиларнинг нарса ва буюмларга, табиатга бўлган муносабатлари ифодаланади.

Гуруҳ – одамларнинг биргаликдаги фаолият мазмуни ёки мулоқотда бўлиш характери каби қатор белгиларга асосланган ижтимоий жамоа.

Демократлаштириш жараёни - таълим муассасаларида ўзини ўзи бошқарув шаклига утишни фаоллаштиришни, ўқув юртларининг таълим ва тарбия услубларини танлашда мустақилликни кенгайтиришни тақозо этади. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида ушбу вазифалар ўз ўрнини топган.

Дунёқараш – одамнинг теварак-атрофдаги оамга ва унда ўзининг тутган ўрнига қарашларидан келиб чиққан тизим. Унинг фалсафий, сиёсий, илмий, диний, ақлий ва эстетик қарашлари йиғиндиси.

Ёш даври низолари – ўзига хос, унча узоққа чўзилмайдиган онтогенез давлари бўлиб, бу вақтда кескин психик ўзгаришлар юз беради.

Жамият тарбияси - бевосита инсонлараро муносабатлар жараёнидаги тарбиявий таъсир, шунингдек ижтимоий институтлар фаолиятининг (хайрия жамғармалари, ташкилотлар, жамиятлар, ассоциациялар) тарбиявий таъсири назарда тутилади.

Жамоа – мақсадлари жамият мақсадига мс келадиган умумий фаолият билан бирлашган одамлар гуруҳи.

Ижтимоийлашув - шахснинг муомала ёрдамида мазкур жамоага, гуруҳга, жамиятга хос бўлган нормаларни, қадриятларни, йўл-йўриқларни ўзлаштириш асосида унинг шаклланиш жараёнидир.

Ижтимоий педагогика мақсади - бўлғуси педагог кадрларда жамиятимиз тараққиети йўналишидаги яхлит тушунчани шакллантириш ва умумдавлат миқосидаги ягона мақсад вазифалар асосида ижтимоий педагогик фаолиятга йўналтиришдан иборат.

Ижтимоий педагогика предмети - жамият ва таълим, уларнинг ўзаро чамбарчас боғлиқлиги бунда замонавий таълим тарбия мазмуни, узлуксиз таълим тизими, педагог кадрнинг жамият тараққиетида тутган ўрни, янги педагогик технологияни эгаллаш зарурати, фуқаролик жамиятида ўқувчи шахсига бўлган демократик, гуманистик муносабат, мустақил фикрловчи эркин шахс тарбияси ижтимоий зарурат эканлигини англайди.

Ижтимоий педагогика объекти - ижтимоий ҳаётий тарбиявий жараёнлардир.

Ижтимоий тарбия - боланинг ижтимоийлашувига қаратилган ижтимоий аҳамиятга молик фазилатларни шакллантириш жараёнидир.

Ижтимоий таълим - бу боланинг ижтимоийлашувига ёрдам берувчи ижтимоий билим, кўникма ва малакаларни шакллантириш жараёнидир.

Ижтимоий педагогик фаолият - бу боланинг ижтимоийлашувига, уларга ижтимоий маданият тажрибаларини сингдиришга, жамиятда ўз ўзини бошқаришга шароитлар яратишга қаратилган касбий фаолиятдир.

Индивидуаллик – индивиднинг бошқалардан фаркланадиган ижтимоий хусусиятлари ва психикасининг ўзига хослиги, қайтарилмаслиги.

Инсонпарварлик тамойили - қандай шароитда яшашидан қатъий назар жамиятдаги барча инсонларга ҳурмат билан муносабатда бўлиш.

Маданиятга мувофиқлик тамойили - болани тарбиялаш жараёнида унинг туғилган жойи, шарт шароити, бир сўз билан айтганда, уни ураб турган маданий жиҳатлар эътибордан четда қолмаслиги лозим.

Менталитет - жамият, миллат, жамоа ёки алоҳида шахснинг тарихий таркиб топган тафаккур даражаси, маънавий салоҳияти, ҳаёт қонунларини таҳлил этиш кучи, муайян, ижтимоий шароитларда шаклланган ақлий қобилияти.

Миллий идентификация - истиқлол даврида янги хусусият, иқтисодиёт, сиёсат билан бирга янги ҳаёт тарзини қайтадан бошлаган давлатлар фақатгина миллийлик нуқтаи назаридан давлат қизиқишларининг ифода этиши эмас, балки одатдан ташқари жараёнга мослашиш ва сақланиб қолиш учун кураш вазиятида бутун тарихий, моддий ва маънавий қадриятлар нуқтаи назаридан ўз илдизларини, ўзлигини англаш, барча прогрессив ва иқтисодий силжишларга тўсқин бўлаётган, анъанавий дунёқарашга асосланган миллий тафаккур таркибидаги камчиликларни қайтадан мушоҳада қилиш эвазига замонавий дунё тараққиётига интеграциялашувидир.

Педагогик фаолият - бу таълим тарбия воситасида ўқувчиларга ижтимоий маданият тажрибаларини сингдиришга қаратилган касбий фаолиятдир.

Психика – юксак даражада ташкил топган материя, миянинг функцияси. Унинг моҳияти туйғулар, идрок, тасаввур, фикрлар, ирода ва бошқалар кўринишида акс эттиришдан иборат.

Психик жараёнлар – у ёки бу психик маҳсулт ва натижаларни (психик образлар, ҳолатлар, тушунчалар, ҳиссиёт ва х.к.) ҳосил қилувчи, шакллантирувчи ва ривожлантирувчи жараён.

Психодиагностика – шахснинг индивидуал-психологик хусусиятларини аниқловчи ва ўлчашни ишлаб чиқувчи психология усули.

Психокоррекция – шахснинг психик ривожланишидаги камчиликларни тузатиш усулларини қўллаш жараёни.

Тренинг – машқ қилмоқ, гуруҳларда мулоқотнинг самарали ташкил этиш усули бўлиб, шахснинг мулоқотга ўргатиш ва обрўли бўлишини ривожлантириш мақсадида ўтказилади.

Фаолият – инсонгагина хос, онг билан бошқариладиган эҳтиёжлар туфайли пайдо бўладиган ва ташқи олам билан кишининг ўз-ўзини билишга, уни қайта қуришга йўналтирилган фаоллиги.

Фаоллик – тирик материянинг умумий хусусияти, теварак муҳит билан ўзаро таъсирда бўлишида намоён бўлади.

Қобилият – шахснинг маълум фаолиятидаги муваффақиятларини ва осонлик билан бирор фаолиятни эгаллай олишини таъминлайдиган индивидуал психологик хусусияти.

Таълимни инсонпарварлаштириш - таълим олувчиларнинг қобилият ва истеъдодларини ҳар томонлама очиш, миллий ва умумбашарий ғоялар ҳамда қадриятларни сингдириш, шахс, жамият ва атроф муҳит муносабатларини уйғунлаштириш.

Табиатга мувофиқлик тамойили - ижтимоий педагог ўзининг амалий фаолиятида боланинг табиий ривожланиш факторларига суяниши талаб этилади.

Таълимни ижтимоийлаштириш - таълим олувчиларда эстетик бой дунёқарашни, юксак даражадаги маънавият, маданият ва ижодий фикрлашни, шахсни тарбиялаш ва ҳар томонлама камол топтиришга устуворлик берган ҳолда таълим ва касб дастурларининг мазмунини қайта қуриб чиқиш.

Шахснинг жамият ҳаётидаги иштироки - жамиятда ишлаб чиқиладиган ва олиб бориладиган ҳар қандай сиёсат, биринчи навбатда жамият аъзоларига, уларнинг жамият ҳаётида қай тарзда қатнашишларига қаратилган бўлади.

Шахснинг ижтимоий қиёфаси - турли ҳил ижтимоий ролларнинг, у билан боғлиқ қоидалар ва вазифаларнинг мажмуи билан белгиланади.

